Ч. 193 (12.849). Львів, неділя 30. серпня 1931. Poсztową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Новий тюремний реґулямін.

Львів. 28. серпня 1931.

Нашим читачам уже відомо, що недавно появився у „Деннику Законів" розпорядок міністра справедливости про права й обовязки вязнів у тюрмах. Іншими словами є це новий регулямін, на основі якого всі вязні як карні так і політичні зрівнуються в правах, очевидно в правах у вязничному побуті. Цей новий регулямін не може не заінтересувати і нас, бож на українських землях у Польщі відчують його на своїй шкурі перш завсе політичні вязні українці. Те, що вибороли собі політичні вязні в усіх майже країнах Европи для поправи своєї незавидної долі у вязницях, те, за що боролись колись і польські політичні вязні в австрійських і особливо в російських тюрмах, те касує теперішній польський міністр справедливости одним почерком пера. На маргінесі цього нового реґуляміну можнаб богато написати по адресі теперішніх польських правителів, теперішнього режіму, а попри те можнаб проаналізувати його відповідно і зі становища виключно тільки самої гуманности.

Одначе ми цього робити не будемо, бо знаємо, що такі наші стрічки не найшлиб ні помилування ні співчуття у теперішніх цензорів. Тому то ми позволимо собі на те, щоби нас виручив у цій пікантній матерії голос видатного польського правника та довголітнього передвоєнного оборонця польських політичних вязнів, варшавського адвоката Берензона. Він опублікував у варшавському „Роботніку" свої міркування на цю тему, а з львівської преси передрукувала їх сіоністична „Хвиля". З уваги на те позволимо собі й ми передрукувати думки адв. Берензона в тій надії, що коли їх пропустила цензура в „Хвилі", то зможуть вони дійти без перешкод і до нашого читача.

Отже адв. Берензон пише у „Роботніку" так:

„Розпорядок міністра справедливости в справі тюремного реґуляміну, який вся незалежна преса означила як зрівнання політичних вязнів з кримінальними, появляється у хвилі, коли на міжнародньому терені роблять приготовання, щоби Ліга Націй занялася виробленням і переведенням у життя одноРОДного статуту в матерії трактування політичних вязнів, а наша політична опінія обурюється на саму вістку, що на Ковенській Литві уряд намагається позбавити політичних вязнів, (переважно поляків) їх дотеперішніх привілеїв".

„Так звані права політичних вязнів у Польщі були зясовані в обіжнику мін. Маковського з 1919 р., коли цей міністр був ще приклонником гуманітарних засад. Були вони продовженням передвоєнної доби, коли то в російських тюрмах був спеціяльний режім для політичних вязнів. Не один з нинішних польських державних достойників, який у своїх споминах ще не вирікся свого революційного минулого, міг би богато сказати про далекосяглість цього упривілеєного режіму для тодішних борців за волю. Навіть у коротких споминах Йосифа Пілсудського про бунт вязнів у Іркутську в 1887 р. находимо дані про спеціяльні свободи, з яких користали політичні вязні..."

„Але прерогативи політичних вязнів тісно звязані зі спеціяльним характером т. зв. політичних вязнів, які в усіх державах користувалися особливою опікою не тільки суспільности, але й законодавця. Кожний це розумів і розуміє, що політичні проступки є проминаючими і що те, що нині вважають за політичний злочин, те в найближчому часі може статися дозволеним, а навіть законно обовязуючим. Почуття цих змін створило спеціяльну опіку над політичним вязнем у виді упривілеєння його в часі побуту в тюрмі. Названий вище обіжник мін. Маковського обіймав у формі наказу до тюремної адміністрації всі ті удогіднення та полекші в тюремному житті, які нині є цілком загрожені. Слід ствердити, що ні один з дотеперішніх міністрів справедливости, незалежно від своїх політичних поглядів не намагався ні зміняти ні відкликувати обіжника з 1919 р. Можна це пояснити без сумніву тим, що майже всі вони посередньо чи безпосередньо стрічалися з визвольним рухом і жили в його атмосфері. Здобувся на такий вчинок тільки міністр, який у своїй громадській службовій карті не має найменших слідів якоїнебудь суспільної чи політичної співпраці".

„Цей розпорядок вдарить не тільки по комуністах, як це хоче представити прислужна преса. Його тягар спаде також на наших товаришів, які вже находяться у тюрмі, або як жертви безробіття, втягнені у крітіж політичної пристрасти, можуть там найтися. Може він вдарити і б. голов ради міністрів, міністрів, прокураторів Державного Трибуналу, послів, словом усіх тих берестейських вязнів, яких в усіх своїх тихих мріях дехто бажав би бачити у тюрмі".

Досвідчений правник, старий діяч, польський патріот і що найважніше—гуманний чоловік схарактеризував цей розпорядок сильно. Нема що до його щирих і переконуючих слів ні додавати ні віднімати. Так поставився до цього розпорядку польський гуманний дух, а щож казати про наше становище? Воно ясне. На наших землях цей розпорядок вимірений передовсім проти нас, то значить проти наших ідейних синів і братів, з яких тисячі перебувають під теперішню пору по тюрмах відродженої Польщі. Самозрозуміло, що нам треба ближче занятися цим розпорядком та повести проти нього відповідну, ширше закроєну акцію. До цього покликана наша патріотична палестра, наші гуманітарні й громадські установи, а крім того наша Парляментарна Репрезентація.

З голосів польської преси.

Стаття д-ра О. Ґурки про „дорогу, яка веде до розвязання української справи".

У нинішньому (9681) числі львівської „Ґазети Поранної" бачимо на передовому місці другу статтю д-ра О. Ґурки на польсько-українську тему. В цій статті автор намагається дати, чи намітити проєкт програми на розвязання українського питання у Польщі. Цей проєкт програми виглядає так, як це ми передбачили у наших замітках до обговореної на сторінках „Діла" першої статті того самого автора. Друга стаття починається так:

„Можливість розвязання труднощів, що полягають на розбіжности між засадою непорушности польських границь і незалежницькими українськими змаганнями істнує тільки в перекиненні всіх своїх незалежницьких аспірацій більшістю українців на територій поза Збручем, чи Острогом, при рівночасній згідливій і взаїмною зичливістю подиктованій стабілізації східньо-галицьких відносин у межах польської держави на основах співжиття і співпраці. Можливість, — скажім собі відразу щиро й отверто — яку вважають, як досі, в глибині душі і скритках мізку як поляки так і українці за неможливу до переведення і без історичної анальоґії".

По такім вступі намагається автор шукати історичних анальоґій на Заході. Находить їх в Італії в часах обох Наполеонів. Ось наприклад Наполеон III. забрав Ніццу і Сабавдію в італійців, а всеж Італія пізніше йшла рука в руку з Францією та була французькою союзницею. А ось ще одна анальоґія: Ірляндія! Анґлійці ухвалили для Ірляндії ґомруль, але його не введено в життя, бо спротивилися ульстерці (анґлійські кольоністи). І ґомруль остав на папері. Аж коли Ульстер вилучили з Ірляндії та прилучили до Анґлії, тоді міг на ірляндській етнографічній території ввійти в життя і ґомруль. У чомуж ці анальоґії до даного випадку польсько-українських взаємин — спитаєте? Відповідь на це питання є в статті п. д-ра Ґурки. І виглядає вона так:

„Ніхто не заперечить стичних точок між цими двома справами, зокремаж при проблемі Ульстер і Ірляндія згладно Сх. Галичина і Україна, — очевидно з тим, *що не аспіруємо до ніяких державних прав на теренах Наддніпрянської України*. Бо не може підлягати ніякому сумніву, що *поляки Сх. Галичини ніколи і ніколи не згодяться на український уряд у своїй дільниці*, а доказали ще перед повстанням Польщі, що мають досить пшіку в костях, щоби *всупереч цілому світові до українського правління не допустити*. Отже передовсім самі українці мусять зрозуміти, що в будуччині стануть фікцією всякі постуляти ліґ народів, усякі накази Европи, які підривалиб панування Польщі у Сх. Галичині так само, як стала фікцією лінія ґенерала Боти і постуляти паризької конференції. Навіть ніякий польський сойм, який піддавсяб якимсь лібералістичним оманам чи аспіраціям інтернаціоналів не зможе накинути малополянам (тобто галицьким полякам) іншої системи правління, як польську, а кожний, хто тільки з тієї землі походить, посвятить все останню каплю крови для цієї справи. Бо понад головами поляків зі Сх. Галичини нема і не може бути розвязання питання Сх. Галичини. Це не фраза, але реальний факт, з яким усі мусять рахуватися, так, як могутня Анґлія мусіла рахуватися зі своїми власними анґлійцями з Ульстеру, не зважаючи на ухвалений ґомруль. Тому не тяжко вже з ірляндської анальоґії поробити такі висновки, які ясно унаглядинила практика випадків 1918—20 р., тобто, *що або повстане колись у будуччині Україна без Сх. Галичини, або її взагалі не буде*. Брутальна це для другої сторони правда, однак більшість українців мусить її зрозуміти, подібно, як усі поляки врешті повинні зорієнтуватися, що сама українська справа, як така, не дасться спрятати з порядку справ Европи".

Програма ясна. Ніякий, здається, санатор досі її так недвозначно не сформулював у пресі. Зате у практиці всі санаційні політики поступають точно по її вказівкам. Усі вони ніколи не в силі підходити до т. зв. „розвязки" української проблеми у Польщі інакше, як О. Ґурка. То значить, що всі вони хочуть вилікувати цю україн-

ську болячку, що їх давить у Польщі, поза межами Польщі. Чому, бо в Польщі українська справа, на їх думку, не до розвязання. Сх. Галичина це Ульстер, але Ульстер був і є направду англійський щодо населення, а Сх. Галичина була і є етноґрафічно й географічно українською. Її щойно хочуть зробити чисто польською. Але шкода на цю тему взагалі входити в дискусію, бо вона булаб рівнозначна з киданням горохом об стіну. Все одно всі писані розумові й річеві арґументи сталиб так само як і постанови Ліґи Націй, чи Ради Амбасадорів, чи що хочете, тільки „фікцією" — як твердить д-р Ґурка. А колиб історія у своїй майбутності доказала, скажім, щось протилежне до катеґоричних тверджень автора обговореної статті, то він, здається, у це теж не повірив би.

—o—

Молодь у небезпеці.

(Кореспонденція з Волині.)

Повоєнні часи взагалі замітні деяким ослабленням етичних підвалин суспільного й родинного життя. Але в особливій мірі відноситься це до молоді. Адже ця молодь, уперше розчинивши очі на життя, бачила довкола себе лише повоєнну руїну й розбурхані хвилі революційних подій, на поверхню яких спливало багато всякого намулу й сміття з так званого „дна" суспільства.

Крім цього, сучасна молодь перші дитячі роки проводила, з одного боку, в умовах загального поденервування й не могла ввійти в життя зі здоровими нервами, а з другого боку, в умовах недоїдання і всяких інших життевих недостач, що не могло не відбитися на її фізичному здоровлі.

На щастя природа сама ратується в небезпеці й загибелі. І цей рятунок самої людської природи бачимо на молоді цілого світу: вона відчуває непоборну потребу фізичних вправ, спорту, перебування на свіжому повітрі та в воді і розваг, звязаних з рухом і піднесенням духа.

На великий жаль, наша молодь, що побачила світ і зростала в дуже тяжких моральних і фізичних умовах, позбавлена можливости задоволення цієї природньої потреби зміцнення тіла й духа. Ще перед кількома роками наша молодь Волині мала де-неде пластові організації, при школах — спортові гуртки й можність брати участь у ріжного роду змаганнях. Тепер спорт для нашої молоді є виключений.

З наших приватних гімназій молодь виходить із скривленим кістяком, пригніченим духом, а то й із завдатками грудної недуги. Сільська дітвора вчиться здебільшого у неможливих санітарних умовинах, не маючи іноді й пятої частини необхідного повітря.

І ось як міська, так і сільська молодь, відчуваючи в собі природний потяг до розвитку недорозвиненого організму, сильно прагне тілесних вправ, спорту й змагань. Але досі зустрічала на цьому природному шляху лише перешкоди: для неї нема радощів життя, волі рухатися та вправлятися.

І тим тяжче це для нашої молоді, що вона раз-у-раз бачить спортові організації наших національних меншостей на прогульках з музикою й національними прапорами, на вправах і великих прилюдних змаганнях. Хіба-ж у таких умовинах не мусить наша молодь почувати себе пасинками на своїй землі, безправними й засудженими на позбавлення радощів молодости за не поповнені гріхи?

Але це ще не все. Молодь мусить рухатися й збувати в тій чи іншій формі запаси енергії. І вона рухається, і часто так рухається, що від цього лише горе батькам і суспільству. По селах молодь часто-густо виладовує свою енергію в бійках, харцизяцтві, пиятиці й грі у карти. Хуліґанство по селах, що все більше непокоїть громадянство, є природнім наслідком того гріха, що називається позбавленням молоді можливости й волі займатися любим для неї спортом, вправами тіла й духа.

Життя молоді без вільного руху й вправ тіла є вязницею для неї, що лише озлоблює її і дає ґрунт для розвитку лихих інстинктів, деморалізації і виродження.

Власне така небезпека загрожує нашій молоді. Волинське старше міське й сільське громадянство, йдучи за найпекучішими вимогами життя, всю свою увагу досі звертало на політичну, культурно-освітню (головним чином — словесну) й господарську роботу. На здоровля молоді — фізичне й духове — зовсім не звертало уваги, або звертало дуже мало.

Настав час, коли питання фізичного виховання й здорових розваг для нашої міської і сільської молоді є найактуальнішим питанням.

Необхідно, щоби наші національно-культурні провідники народу серіозно зайнялися цим питанням і вишукали можливости для того, щоби дати нашій молоді поле для фізичного виховання й здорових розваг.

Цього вимагають не лише інтереси суспільного здоровля — фізичного й морального, але й просто почуття людяности.

Нашій молоді загрожує велика небезпека. З цією думкою кожний, хто працює на народній ниві, повинен лягати спати й вставати з постелі, щоби використати кожний день і кожну можливість для усунення цієї небезпеки й наладнання справи фізичного виховання та здорових розваг для не зовсім здорового сучасного покоління.

В. Островський.

—o—

Український семинар у Римі.

„Ль'Оссерваторе Романо" з 23. ц. м. приносить цікаві інформації про новий осідок українського понтифікального семинаря в Римі.

На Джаніколю, на східньому узбочі саме напроти морської ліхтарні повстає нова будівля, що звертає увагу всіх, хто проходжується по гарному римському горбі. Фронт цієї будівлі затінений запашним рядом евкаліптів, що віддiлює від досить близької вулиці. Це новий український семинар, велика масивна будівля, зложена з трьох частей, що підмиаються на площі 1,600 кв. м. Середня будівля має три поверхи, бічні забудування мають два поверхи, а на правому крилі піднесено гарну терасу, з якої можна любуватися чудовою панорамою. Позаду між обома крилами находиться каплиця, до якої можна буде входити просто з головного входу.

Щодо самого семинаря слід зазначити доцільний поділ убікацій. Для питомців призначено 50 кімнат, крім того мешкання для ректора

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 30. СЕРПНЯ 1931.

НЕЧАЄНКО.

Лист із Кракова.

(Докінчення.)

II.

Місто, що старіється. — Професори вимирають. — Суперник Варшави. — Місто-музей. — Спорт. — Етноґрафічна виставка.

Пишучи про Краків в часі конґресу не вадилоб вже й згадати про його теперішне життя та його темпо і порівняти з минулим.

Львів „семпер фіделіс", Варшава „семпер героїка", а Краків, якийсь жартун назвав „семпер емерітус". Наскільки заслуговують на ці титули Львів і Варшава не входжу. Але для Кракова „семпер емерітус" усам раз. Зокрема для теперішнього, повоєнного. Бо як не брати, а старий Краків таки добре постарівся. Кожний признає, що він в порівнанні з минулими, хоч би й не так давними, передвоєнними часами втратив багато.

У першій мірі не є він уже тим захистом всяких ізгоїв-еміґрантів, головно політичних зпід російської дільниці.

Близька російська границя, своє польське середовище, но і становище австрійського уряду, що тайком піддержував всяку протиросійську роботу, робили цей ґрунт просто ідеальним до всякого рода конспірації. Тутжеж перебували Пілсудський і вся еліта, що сьогодні при владі, звідсіль йшли на підпольну роботу всякі Квапінські.

А й краківська „консерва", череп політики австрійських поляків — зі старенькими „Часом" на чолі, втратила свій резон, бо й не стало... Відня. Та бо й нема вже так кому цей резон держати. Розтанули їхні ряди мов сніг. Богато з них побіліло, притихло. А молодняку якось не видно.

Тепер „Час" підтьопує за ББ і несміливо виправдує всякі почини „рішаючих чинників".

Та й Ягайлонський університет, та найстарша „вшехніца" у Польщі, втратив багато зі своєї фірми. Бож при ньому скупчувалася у довоєнних часах більшість кращих, польських наукових робітників, зпід усіх займанщин.

Тут находили вони варштат праці, джерело студій — багаті бібліотеки та архіви, но, і майже повну свободу слова та друку. Тепер небагато залишилося з цієї старої ґвардії. Досить сказати, що в останніх трьох літах померло понад 15 кращих професорів; порожня катедра карного права по проф. Кшимуському, цивільної процедури по Фіріхові, катедра адміністрації втратила А. Яворського, на фільософічному померли м. ін. проф. Лось, Бодуен Куртене, Каленбах, на медичному от, хоч би знаменитий психіятр Пільц та інші.

Не має вже й тої численної „Богеми" всякої масти малярів, поетів, критиків, словом усієї артистичної бранжі що то у „Міхаліковій ямі" так гучно забавлялась. І тепер животіє ця цукорня. Тільки животіє. Бо хіба порозвішувані на стінах карикатури та кукли зі славної „краківської шопки" (вертепу), свідки колишньої її слави стягають цікавого гостя.

Словом багато втратив Краків у користь своєї грізної конкурентки ще з давнини, ненаситної Варшави та її централістичної політики. Але того, що йому ще залишилося, боронить завзято, „зубами та руками".

Краків розуміє ,що його роля вже скінчена. Інтерес бачить у своїй минувшині. Тому в першій мірі піклується давниною. Відгребує, відчищує, консервує всякого рода історичні памятки замінюючи центр міста з Вавелем у свого рода живий музей. На кожному кроці сліди минулого запопадливо законсервовані. Часом дрібні, навіть смішні на око, щоб ними піклуватися. Але це все разом взяте творить певного рода гармонійну цілість. Крім цього стягає всякого рода памятки та наповнює ними музеї. Там найдете м. ін. і наші старі евангелія і цінні фелони та почаївську Матір Божу.

Тут побачите і старенького носорога зі Старуні. Не дали йому спокійно спочивати на землі, де пролежав тих кілька тисячок літ. І не сподівався бідолаха, що наробить стільки шуму та клопоту. Бож привезли його аж у Краків, відшкробали, начинили тай поставили за якусь покуту стояти в кутку.

Не злий інтерес робить Краків на гостях-туристах, від яких головно літньою порою аж роїться. Реклямою для нього історія, уступи по шкільних читанках та всякі краковячки.

Тай ріжні заграничні прогульки обовязково ведуть у Краків.

Користає він теж з вигідного положення на шляху до Закопаного і Татр, Пенін і низки кліматичних місцевостей на нашій Лемківщині; бере в свої руки туристичний рух і наладнує одну з найкращих автобусових сітей зі зразковим двірцем.

Ще одним хвалиться Краків. В ньому добре поставлений всякого рода спорт, що видав навіть визначних „тузів". Хоч би Новосільський, Єнджейовська, Длуґошевський, Льонка.

Але найкраще поставлений копаний мяч. Три футболеві дружини „Висла", „Краковія" і „Ґарбарня" ведуть перед у цілій „Лізі". І як не лютиться Варшава, скільки вона вже грачів не „відбила" краківським дружинам, щоб одній зі своїх трьох дружин придбати титул мистця „Ліґи", тай за стільки літ „ані руш". Словом бороннться Краків як може, а що найкращою обороною це офензива тож не забуває при кожній нагоді кинути камінцем, а то й цілою каменюкою в город ненависного конкурента.

Передовсім краківський „Курерок" не забув скористати з цього дільницевого антаґонізму і викув собі навіть окрему „політику". Любить переїхатися по всяких варшавських „комбінаторах" і „експериментаторах". Але робить це делікатно і обережно, щоб не зразити собі „власть імущих", а при тому і „любий читач мусить розкрити десь свої болі і вилляти свою жовч. Інакше не був би найпопулярнішим щоденником, а рівночасно проурядовим органом. А цеж дійсно штука у нинішніх тяжких часах.

Кажучи про нинішній Краків не можна поминути „Етноґрафічної виставки", відчиненої продовж цілих цьогорічних ферій. В одній великій і кількох менших кімнатах їздні при вул Райській, перероблено відтак на театральну салю вібрали все, що цікавішого у польському, українському та білоруському селі в Польщі. Для нас вона тим цікава, що чи не найкраще вивінуваний відділ Гуцульщини (Покуття) і Поділля. Богато цікавих зразків із народнього виробництва високої музейної вартости (нпр. старосвітські пістолі з Гуцульщини). Гончарські, ткацькі вироби, народні вишивки, народні строї. Експонати взяті здебільша з краківського Етноґрафічного Музею на Вавелі, хоч багато теж річей з приватних збірок. Є там теж і відділи Бойківщини, Волині та Полісся, але далеко скромніші від двох вище згаданих. Треба признати, що виставa робить симпатичне враження а рівночасно свою інформаційну роботу

Доцільно було би влаштувати таку виставку й у нас. Експонати можна би найти і по наших львівських музеях і по повітах.

і настоятелів. Окреме мешкання призначено для епископів українського обряду, що приїздитимуть до Риму. Партер на лівому крилі має театральну салю зі сценою; по середині головний вхід, коридори, авля, саля для принять, бібліотека; на правому крилі кухня, їдальня і купальня. Від першого поверху починаються мешкання питомців і настоятелів. Окремо відділені мешкання, призначені для монахинь, що будуть заряджувати домовою господаркою

Український семинар продовжує на узбіччі Джанікольо гарну серію забудувань для релігійного вжитку. В його сусідстві повстане ще величавий семинар американський та румунський.

—o—

Венізельос пригадався.

Грецький президент міністрів Венізельос пригадався світові своєю гостиною в Румунії. Він приїхав 20. ц. м. до Букарешту, відвідав румунського короля, конферував з румунськими державними мужами, оглянув ще деякі міста і крізь Констанцу подався додому. Хоча сам Венізельос признав своїй подорожі тільки товариський характер, румунська публична опінія присвятила цій події особлившу увагу і вяже з нею далекосяглі політичні комбінації. Гостину Венізельоса попередив торговельний і мореплавський договір, підписаний урядами Румунії та Греції, яким унормувано виміну продуктів обох держав і деякі спірні справи у звязку зі світовою війною. Після торговельного договору прийшла черга на політичні умовини, задля яких і приїздив старий, але вічно рухливий грецький політик. Попри господарсько-торговельну співпрацю налаштовано співпрацю в ділянці балканської політики, яка, притягнувши до себе ще й Югославію, має відограти на Балкані ту саму місію, що політика Малої Антанти в середущій Европі. Що ця місія має на меті вдержати теперішній стан посідання, свідчать слова Венізельоса, виголошені на банкеті в Букарешті: „Греція не мала щастя скінчити війну переможно і ради мира мусіла зректися своїх столітніх аспірацій. А проте вона підписала договори, які можна критикувати, але які уможливили вкінці створити кращу Европу“.

—o—

У справі вписів до львівської школи ім. Шашкевича.

У порушеній в „Ділі“ з 5. ц. м. ч. 173 і з 21. ц. м. ч. 186. справі вписів до української державної школи ім. Шашкевича у Львові інтервеніювала дня 27. ц. м. у куратора п. Свідерського делеґація Клюбу українських радних міста Львова в особі президента Володимира Децикевича і д-ра Альфреда Говиковича. П. Куратор запевнив делеґацію, що далекий є від обмежування прав українського населення в ділянці шкільництва, що хоче як найдальше піти на зустріч усім оправданим домаганням українського населення, а конкретну справу провірить та в найближчих днях видасть відповідні зарядження.

Протиалькогольні плебісцити.

Виконний розпорядок до нового протиалькогольного закону.

На днях появився у „Деннику Законів“ виконавчий розпорядок міністра внутрішніх справ і мін. скарбу до нового протиалькогольного закону та подає докладно способи переведення в міських та сільських громадах заборони продажі алькогольних напитків. Розпорядок каже, що голосування тайне, рівне і безпосереднє відбувається перед плебісцитовою комісією при допомозі білих карток, на яких видніє видрукований або ручно написаний напис „заказ“ або „продажа“, які вкидається до запечатаної урни. Карточка з написом „заказ“ є заявою за забороною продажі алькогольних напитків у громаді, а карточка з написом „продажа“ є проти заборони продажі. Цікаве, що законно переведений протиалькогольний плебісцит заборонює лише продажу алькогольних напитків понад 4½ проц., а напитки, які мають такий низький процент алькоголю вільно буде далі продавати. Перед переведенням протиалькогольного плебісциту громадський уряд має справдити, чи домагання за переведенням плебісциту є леґальне і негайно повідомити свою верховну владу, що таке домагання зголошено. Опісля до 14 днів громадський уряд зладить списки управнених до голосування та визначить льокалі так, щоби в обводі не голосувало понад 3000 управнених і щоби їх помешкання не було віддалене більше, як 3 км. від льокалю. Голоси обчислює спеціяльна комісія, яку визначує управа громади. Голосування починається від 5. год. вранці і кінчається в 9. год. вечором. Вислід голосування мусить бути оголошений до трьох днів. Кошти протиалькогольного плебісциту покриває громада. Ухвала за забороною продажі алькогольних напитків, якій до місяця не спротивиться компетентна адміністраційна влада (староство, воєвідство і скарбові уряди) мусить бути виконана. Вкінці виконний розпорядок устійнює контингент шинків і коршем на области львівського воєвідства 2150, станиславівського 800 і тернопільського 1000, отже Східна Галичина буде мати аж 3.950 гнізд деморалізації та марнотравства. Скарбова влада в порозумінні з воєводами розділить до 1. жовтня ц. р. контингент коршем і шинків між поодинокі села і міста. Покищо будуть обовязувати далі правосильні протиалькогольні плебісцити. Тому українське громадянство саме під теперішню пору важкої господарської скрути не сміє занехати всіх законних способів боротьби з алькоголізмом та вести далі вперто боротьбу з цим всенародним лихом аж до побідного кінця.

—o—

Про студії в вищих школах.

Католицький Університет у Люблині.

Є це одинокий у Польщі приватний університет, заложений в 1918 р. польським епископатом лат. обряду. Університет цей має 4 факультети: 1) теольоґічний, 2) канонічного права, 3) правно-економічний (поділений на дві секції: правничу і економічну) та 4) гуманістичний. **Маґістерські дипльоми,** видані виділами правно-економічним та гуманістичним люблинського університету є признані як **рівнорядні з маґістеріями державних університетів.**

Виділи теольоґії й канонічного права призначені виключно для священиків, які покінчили духовні семинарії і посвячуються вищим богословським студіям.

Правно-економічний виділ розпадається на 2 секції: правну й економічну. Програма студій така сама, як на державних університетах. По зложенні 4-річних іспитів абсольвент дістає дипльом маґістра прав згл. маґістра економічних наук.

Гуманістичний виділ обіймає 6 секцій: фільософічну, клясичної фільольоґії, польоністичну, історичну, романістичну та педаґоґічну.

Подання на приняття (на спеціяльних друках) складати можна від 1. IX. до 1. X. 1931 р. Вписове й річна оплата виносить 140 зол., про підвищення оплати на рік 1931/32 нема досі ніякої оповістки.

Життя в Люблині дешеве, скромно можна прожити за 100 до 150 зол. місячно.

Ближчих інформацій уділить підписаний (адресу подасть редакція „Діла“ за надісланням почтового значка на відповідь).

В. Люблинський.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 30. СЕРПНЯ 1931.

Д-Р ВОЛОДИМИР КУЧЕР.

М. Фарадай.

(100-літні роковини великого відкриття.)

Ніодно з відкрить доконаних в новіших часах, не мало такого великого впливу на хід життя на землі, як відкиття індукційних електричних струй, якого століття святкує науковий світ у серпні цього року. Цього відкриття доконав Михайло Фарадай 29. серпня 1831 р. Всі електричні прилади та інсталяції (з малими вимками), якими послугуємося на кожнім кроці, а саме електричні мотори, засоби електричної комунікації, електричне освітлення, звичайний та радіовий телефон мають своє джерело у відкритті Фарадая. А вже рішучий вплив мало відкриття індукційних електричних струй на теоретичну сторону науки електричности та довело там до нових поглядів і нових відкрить. Майстерна будова **електромагнетної теорії світла** разом з усіма її наслідками вяжеться якнайтісніше з відкриттям Фарадая. Треба підкреслити, що Фарадай мав виключно теоретичні цілі, практичні пристосування, які він передбачав відкрили згодом інші вчені.

М. Фарадай побачив світ 22. вересня 1791 р як син заможного коваля в селі під Льондоном. Родичі не могли йому дати ніякої освіти. В 13-ім році життя віддали його на науку до переплетні одної з більших книгарень у Льондоні. Тут мав Фарадай нагоду читати багато книжок, які діставав до оправи, а крім цього ходив пильно на вечірні природничі виклади. Це так його займало, що він став сам робити простіші досвіди з фізики та хемії.

Одного разу вже під кінець переплетницької практики завів Фарадая один із клієнтів книгарні на виклади славного фізика та хеміка Дейвія (Davy). Ця подія заважила на дальшій долі молодця. Як визволений 18-літній переплетник післав він дбайливо переписані виклади з рисунками Дейвієму з проханням, щоби він уможливив йому дальшу працю над наукою. Дейві як професор славного Королівського Інституту дав йому посаду ляборанта в своїй робітні. Таким робом дістався Фарадай до школи великих дослідів та досвідних праць. Дальшу нагоду до доповнення студій дала йому подорож до Франції та Італії в характері наукового асистента Дейвія. У цій подорожі стрінувся він з ученими тої міри як Ампер, Араґо та Вольта. Вернувшися він оголосив друком першу свою працю в 1816 р. За нею пішли інші, які змінили в основі теоретичні наукові погляди. У 1823 р. вибрано його дійсним членом Королівської Академії, а в два роки пізніше директором робітні фізики та хемії Королівського Інституту. Щоби можна було віддатися виключно науковій роботі, покинув Фарадай уряд заприсяженого знавця та жив тільки з невеликої платні Інституту. У 1835 р. признали йому постійну державну пенсію, а 1858 р. дістав у дарі від королевої малий хутір, де жив до смерти 26. серпня 1867 р.

Найвища наукова інституція Вел. Британії— Королівська Академія Наук вибрала його своїм президентом; одначе цієї почести як також шляхоцького титулу Фарадай не приняв.

Час наплідніщої творчости Фарадая припадає на літа 1833—1854. До його праць належить скріплення багатьох ґазів, відкриття електромагнетних ротацій, формування основних законів електролізи, відкриття пара діямагнетизму, явищ індукції та скруту площі поляризації в магнетнім полі, устійнення впливу діелектриків на електричні явища. Праці ці вийшли в двох томах п. з. „Досвідні досліди над елекричністю“ та „Досвідні фізичні та хемічні досліди“.

Фарадай був не тільки великим експериментатором але й теоретиком Як теоретик був дуже оригінальний та у своїх дослідах зовсім не вживав математики, а користувався безпосередньою обсервацією.

Найбільшим теоретичним ділом Фарадая був погляд, що взаїмні магнетні та електричні ділання не відбуваються безпосередньо з віддалі. Нютон при формулуванню свого закону про загальне тяготіння не міг рішитися на погляд про ділання сил безпосередньо із віддалі; тому казав, що рухи небесних тіл відбуваються згідно зі взором, який визначує силу взаїмного притягання матеріяльних тіл, одначе не говорить ясно, що суттю тих сил є ділання безпосередньо з віддалі. Фарадай відкинув погляд про всякі ділання безпосередні з віддалі. На його думку наелектризування чи намагнетизування тіл полягає на повставанні змін в осередку, де ті тіла находяться. Взаїмне притягання чи відпихання — це тільки видимий обяв змін в осередку. Згадані зміни характеризують лінії електричних чи магнетичних сил. Останні не є ніякими функціями; вони мають фізичний підклад і творять суть електричних і магнетичних явищ. Ґеніяльний пропаґатор та континуатор поглядів Фарадая — Мексуель убрав висліди дослідів Фарадая в математичні взори та збудував точну теорію, ще більше розвинену.

Фарадай знав добре, яке значіння матиме гіпотеза етеру як осередка, який переносить електричні та магнетні ділання.

Одначе суть поглядів Фарадая не вяжеться нерозлучно з гіпотезою етеру; суть їх в тому, що вони, відповідно узагальнені, ведуть до означених рівнань електромагнетного поля (рівнання Мексуеля). Інтерпретація цих рівнань може — але **не мусить послугуватись гіпотезою етеру.**

Найбільшим відкриттям Фарадая було відкриття явищ індукції.

У часах початкової його діяльности знання електричности спиралося на відкриттях Ерсте-

Важне і на часі.

Початок нового шк. року. Доброзичливий батько і мати не допустять, щоби їх діти залишилися без закінченої освіти, що має дитині влекшити життя та забезпечити їй добре й людське 'стнування.

До таких практичних шкіл, що крім загальної освіти дають молоді в скорому часі і практичну фахову підготовку, належать

ФАХОВІ ШКОЛИ.

Українська молодь повинна заповнити в першу чергу всі фахові школи „Рідної Школи", а саме:

1. *Хлопячі фахово-доповняючі школи* (для слюсарів, бляхарів, електромонтерів, столярів, кравців, шевців і т. д.) у Львові, в Перемишлі, Станиславові і Тернополі.

2. *Дівочі фахові школи* (кравецтво, білизнярство, як головні предмети, а крім того домашнє господарство, гігієна і ін.) у Львові і в Перемишлі.

3. *Трилітня Торговельно-кооперативна школа* (для хлопців і дівчат) з рівними окремими курсами у Львові.

Всі відомости про умовини та способи вступу до згаданих шкіл „Р. Ш." та інших українських і неукраїнських фахових шкіл, інформації про все фахове шкільництво на теперішній території Польщі дає книжечка під наголовком:

„ФАХОВІ ШКОЛИ",

яку можна дістати за 75 сот. з пересилкою в Книгарні „Рідної Школи" у Львові, вул. Сикстуська ч. 20.

Не лишаймо наших дітей без фахової освіти!!

—o—

Закриття української ґімназії у Ржевніцах (ЧСР).

Як відомо у місцевости Ржевніце, недалеко Праги, істнувала українська ґімназія, в якій вчилася дітвора українських емігрантів, а між нею було немало дітей українських емігрантів, що живуть постійно в Польщі. Ґімназія розвивалася дуже гарно. Нагло довідуємось, що дня 25. серпня ц. р. цю ґімназію розпорядком мін-ства освіти закрито з днем 1. вересня ц. р., тобто з днем розпочаття нового шкільного року. Вістка про закриття цієї школи вдарила немов грім по дітворі та батьках і посіяла серед них поважну смуту. Прикро вразила ця вістка і нас, що здаємо собі докладно справу з великої ваги тієї школи для молодого українського покоління, яке виростає на еміґрації. Причиною закриття цієї школи є мотиви бюджетової ощадности у Чехословаччині. — Зачуваємо, що провідні еміґрантські українські кола в Чехословаччині роблять ще всякі можливі заходи для ратування школи, але важко надіятися на якінебудь успіхи цих заходів у теперішню пору господарської кризи та компресій бюджету.

—o—

да Ампера і ін. Ці відкриття виказали істнування звязку між електричними і маґнетичними явищами. В 1822 р. Фарадай розпочав працю, якої провідною ідеєю було: переміна маґнетизму на електричність. 29. серпня 1831 р. здобув він повний успіх після 9-літньої праці. Того дня виказав Фарадай, що індукція виступає в таких випадках: на залізнім перстені є навинені два від себе ізольовані звої дротів; через один з них пливе електрична струя з батерії звен, а другий злучений з ґальванометром; якщо перериваємо або замикаємо ґальванічну струю першого звою, тоді повстають в другім звою короткотревалі електричні струї, що виказує влучений ґальванометр. Відтак відкрив Фарадай інші припадки, в яких повстають індукційні струї, а саме при зближуванні або віддалюванні взаїмнім двох обводів, при відносних рухах маґнету та обводу, при ротації металевого кружка в маґнетнім полі, далі відкрив індукційні струї, витворювані маґнетизмом землі і врешті явище самоіндукції.

Чистий опис явищ індукції не вдоволив Фарадая. У великій скількості ріжноманітних явищ умів він найти спільну їх рису і подав загальні закони, які визначують будьто умовини повставання індукційних струй, будьто напрям тих струй, будьто скількість електричности, яку вони несуть.

Ґеній Фарадая виявився не лише у зроблених відкриттях, але також в інтуіційнім передбаченні нераз далеких послідовностей ріжних явищ і теорій. Одначе не міг він їх перевірити не маючи на це ще тоді технічних засобів.

Техніка зараз почала пристосовувати індукцію до практичних цілей і почала будувати перші маґнетоіндукційні машини. На своє велике вдоволення Фарадай міг у квітні 1857 р. оглядати першу пробу освітлювання морськоїліхтарні світлом витвореним маґнетоіндукційною машиною.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ У ВЕРЕСНІ?

У політичних колах Варшави кружляють далі чутки, що в вересні скличуть сойм на надзвичайну сесію. Станеться це тому, що міністерська рада ухвалила деякі зарядження в звязку з поборюванням безробіття, а зарядження ті потребують ухвали законодатних установ.

„ЛІКАРІ ЗАБОРОНИЛИ ЙОМУ ГОВОРИТИ..."

27. серпня переїздив через Варшаву в дорозі до Берліна нар. комісар закордонних справ. На двірці привитав Літвінова в імені польського мін-ства закорд. справ шеф секретаріяту Матушевський і члени більшовицького посольства в Варшаві під проводом Овсеєнка. Весь час Літвінов не виходив із ваґону, а говорив із Овсеєнком. Журналісти спитали Літвінова, яка його думка про польське предложення в справі пакту про неаґресію. Літвінов відповів, що лікарі заборонили йому говорити. На запит, як порозумріватиметься в Берліні з міністром Курціюсом, відповів Літвінов, що насамперед порадиться визначних німецьких професорів медицини.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ НОВОГО АНҐЛ. УРЯДУ.

Мекдональд усувається від політики.

Начальна рада юніонів і лейбурпарті в резолюції ухвалили, що треба поборювати новий анґлійський уряд у парляменті й усім краю. Резолюція поручає парл. ґрупі лейбурпарті, щоби створилася офіціяльна парл. опозиція.

„Дейли Експрес" повідомляє, що Мекдональд, якому в жовтні буде 65 літ, усунеться з політ. життя після того, як нац. уряд сповнить свої завдання. Після парл. сесії пічне Мекдональд мандрівку по світі.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ СКЛИКАНИЙ НА 8. ВЕРЕСНЯ.

Вибори в листопаді.

Кабінет постановив скликати парлямент на 8. вересня. Уряд рахується із сильною опозицією лейбурпарті в палаті, одначе має вже готовий плян, який уможливить йому дати собі скоро раду з опозицією. „Морнінґ Пост" твердить, що коаліційний уряд покликано лише до хвилі, коли зрівноважить бюджет. Нові вибори до парляменту відбудуться в листопаді.

300-міліон. позичка для Анґлії.

Переговори у Франції.

Банкирі з Волстріт згодилися дати анґлійському скарбові новий короткоречинцевий кредит принайменьше 300 міліонів дол. Позичку цю дали би приватні американські банки під проводом Морґана.

Представник скарбу В .Британії Лейтрос і заступник Англ. Банку Сіпмен переговорюють у Парижі в справі нових кредитів для консолідації фінансового положення Анґлії. Позичка має бути в формі емісії бонів на нюйорськім і париськім ринку.

Лейбурпарті в опозиції.

Урядово повідомляють, що Гендерсона вибрали провідником Лейбурпарті на місце Мекдональда. На засіданні управи ухвалили резолюцію, яка стверджує, що Лейбурпарті переходить до опозиції. Зі зборів усіх політичних партій виходить, що нац. уряд при мінімум 331 голосів палати матиме більшість принайменьше 30 гол., навіть колиб не дістав піддержки лібералів, яку має вже запевнену.

ЗГОДА МІЖ ВАТИКАНОМ І УРЯДОМ.

З Риму повідомляють, що конфлікт між Ватиканом і урядом уже зліквідований. Ще мають полагодити деякі формальности. Париські часописи твердять, що Мусоліні був на авдієнції в папи. Обговорили зміни в лятеранській умові. Мусоліні згодився, щоби з початком цього шк. року студенти Кат. Акції почали свою діяльність.

РЕВОЛЮЦІЯ В ПОРТУҐАЛІЇ.

Еспанське мін-ство закордонних справ потверджує вістку про вибух революції в Портуґалії. Є чутки, що приготовляли замах на Кармону. 26. серпня в 6. год. рано вдерся гурт цивільних людей до касарні 3 полку артилерії і полку тяжких скорострілів та заволодів касарнями. Збунтовані відділи й цивільні укріпилися в парку Едварда VII. і відси обстрілювали держ. будинки. До повстанців прилучилося кількох летунів, вони кидали на місто ґранати та проклямації. Вірне урядові військо окружило повстанців і вони в 5.30 год. попол. мусіли піддатися, бо не мали муніції.

Офіціяльний портуґальський комунікат каже, що на провінції спокій.

НОВИНКИ

— **Перед конскрипцією у Львові.** Речинець загального спису населення у Львові ще не означений, припаде мабуть на половину грудня. Міський статистичний уряд робить приготування до цього спису й переводить евіденцію недвижимостей. Тимчасом пущено в рух міський уряд евіденції населення, що міститься при вул. Рутовського ч. 11. Уладжений він дуже практично і може кожному в кількох хвилинах подати всяку вимагану адресу.

— **Підвишка цін муки та хліба.** Управа міста Львова на основі розпорядку мін-ства вн. справ устійнила нові ціни житньої муки та хліба. Ціни обовязують від 28. серпня. 1 кґ. житньої муки урядового типу в млині або в гуртівника коштує тепер 36 сот., 1 кґ. хліба з житньої темної муки в пекарні 27 сот., в крамниці або на страґані 29 сот., 1 кґ. хліба з житньої муки урядового типу в пекарні 40 сот., у крамниці або на страґані 42 сот. 1 кґ. пшенично-житнього хліба з кменом у пекарні 45 сот., у крамниці або на страґані 47 сот. Ціни пшеничної муки й булок незмінені.

— **Кат виконав смертний присуд у Самборі.** Як ми вже повідомляли президент Польщі не помилував Федька Кавальця, засудженого на смерть за вбивство свого вуйка Шаткевича. В пятницю 28. серпня в 6. год. рано відбулася екзекуція на подвірі вязниці в Самборі. Повісив його кат Мацейовський, який приїхав був із Варшави. Кат після виконання присуду вкинув свої білі рукавички в труну. Кавалець прийняв був оголошення присуду спокійно, просив лише, щоби йому дали священика та питався кілька разів про свою жінку, одначе її не було.

— **Авто наїхало на вояків.** 28. серпня шофер Френкель зі Львова тяґаровим навантаженим автом спілки „Моріс" у Варшаві наїхав на виницькій дорозі на відділ 19. полку піхоти зі Львова. Поранив 4 вояків, з тих одного так тяжко, що втратив притомність. Ранених відвезли до шпиталю, шофера арештували, авто забрали до ґаражу.

— **Зруйнований купець казав себе застрілити.** У Лодзі в поліції зголосився купець Зециґер, і сказав, що безробітний Влодарчик шантажує його під загрозою смерти. Арештований Влодарчик пояснив це так, що Зециґер дав йому був 500 зол. і револьвер, щоби застрілив його. Казав, що Влодарчик заробить собі гроші і нічого йому не буде, бо в його хаті нема нікого, його родина на літнищі. По тих словах Зециґер відвернувся та казав стріляти. Влодарчик узяв тоді гроші й револьвер і втік. Виявилося, що Зециґер хотів, щоби Влодарчик убив його, бо він фінансово зруйнований і хотів родині запевнити 105 тис. долярів із асекурації. Коли Влодарчик не вбив його, Зециґер боявся, що Влодарчик може повідомити про все поліцію, сам пішов до комісаріяту й там обвинуватив Влодарчика. Зециґера арештували.

— **Пенсіоністам зле не тільки в Польщі, але й в Румунії.** Зі Сату Маре до Букарешту прийшов Франц Ковач, якому по 30 роках державної служби належиться місячна пенсія у висоті 3.000 левів. А що він уже два роки на пенсії і досі не дістав ніякої платні, то рішився піти 1000 кільометрів пішки, щоби добитися свого права.

— **З гараздів української преси.** Останнє число одинокого українського денника в Румунії „Час" вийшло лише з 2-ма сторінками друку і з покликом до передплатників, щоби вирівняли залеглости і дали змогу вернути до більшого обему. Перед такою крізою стоять й інші українські часописи, які не користають із чужинецьких рентильних фондів.

— **Селянські гаразди.** Один селянин привіз до міста 10 кірців пшениці на продаж, але минув день, а купця не найшов. Вечором заїхав над річку і висипав збіже у воду. Селянин походив із Тимішор у Румунії.

— **Румунське село і влада.** До села Перецел, пов. Дембовіца в Румунії, прийшов префект Чорний в товаристві шістьох жандармів і повідомив селян, що село Перецел прилучується до громади Ґура Суці, як цього вимагає адміністраційна реформа. Однак місцеві громадяни не хотіли про це знати. Кількасот людей кинулося на представників влади і побили їх чим

попало. Сам префект утік на авті й повідомив центральну владу, що в селі вибухнув бунт.

— **Бернард Шов протестує.** Польська преса повідомляє, що комітет „Міжнародньої Допомоги вязням-комуністам" у Києві оповістив протест проти нового тюремного правильника у Польщі. Рівночасно цей комітет просить Бернарда Шова, щоби взяв на себе провід у боротьбі з тим правильником.

— **З львівської хроніки.** З мешкання М. Рильської пропали 2 футра, срібне накриття, тощо — вартости 2.5000 зол. — Арештували Пінкаса Дістерфельда, власника складу футер при вул. Легіонів під замітом обдурення ріжних фірм на суму 1,500.000 зол. — За незаплачений почастунок, у шинку Лапаювкера при вул. Курковій, арештували двох безробітних Івана Винничука і Володислава Манківського. — За крадіж годинника „відпочиває" в холодній Марія Шириківна. — Підчас праці в млині Аксельрада (вул. Жовківська) кусень заліза впав на ногу робітникові Прайсові — з висоти першого поверха. Раненого перевезли до лічниці. — До мешкання Кобилянського (Госевського 4) вломилися злодії і забрали вбрання вартости 1190 зол.

— **З краєвої хроніки.** Склад з 2-а ваґонами воску згорів 26. ц. м. у Давиначі, богородчанського повіту. Вартість воску 80.000 зол. — Біля Жовкви переїхав автобус глухонімого старця Мартина Гроновича, який помер у лічниці.

— **Арештували вбивника тайного аґента.** Польські джерела повідомляють, що поліція в Бориславі арештувала другого вбивника тайного аґента Букси, Стан. Коску, що є визначним комуністичним діячем. Його відставили до Самбора.

— **Трошки статистики.** 1. січня ц. р. нараховували 35,330.000 телефонічних апаратів на світі. З того Америка має 27,700.000, Европа 10,000.000; найменше телефонів має Африка.

— **Свен Гедін у Китаю.** За дозволом і піддержкою китайського уряду вибирається відомий шведський подорожник-учений Свен Гедін на поїздку до Китаю з науковою метою. В експедиції візьмуть участь теж і китайські вчені. Експедиція хоче висвітлити повстання азійських гір, історію Китаю і зокрема часи боротьби з гунами.

— **І там біда.** У квітучій донедавна Австралії погіршилися життеві умовини. В Перті застрілив один робітник свою жінку і пятеро дітей у віці від 13 літ до 15 місяців з причини безробіття.

— **Авто за 35 зол.** В Естонії прибрала кріза гострі форми: за 14 ест. марок продали на ліцитації нове авто.

— **Збирачам почтових марок.** У звязку з урухомленням повітряної лінії Тірана-Рим появляться дотепер марки летунської почти з надруками „Тірана-Рим" і „6 Коррік 1931". Краска надруків на альбанських значках — червона. — В Еспанії курсують давні марки з королівських часів з надруком „Еспанська республика". Марки республики, які швидко появляться матимуть портрети провідників республиканського руху: Пабля Іглезія і Уіколі Сальмерона.

— **Незвичайна людина.** „Роботнік" поміщує знимку д-ра Раaби з Чехословаччини з вісткою, що він свобідно володіє всіми европейськими і азійськими мовами. Невідоме джерело тієї нотатки наказує нам сумніватися в її правдивості.

— **Диво природи.** В одному ресторані в Білгороді показують цікаву примху природи, а саме живе 3-місячне ягня, яке має дві голови, четверо передніх ніг, дві задні та два серця. Кожна голова живиться окремо. Власник ягняти заробляє гроші, показуючи його по цілій Югославії.

— **Боротьба з церквою на Радянщині.** У Москві мають закрити 23 церкви, бо Союз безбожників вирішив передати їх „колгоспам" Москви

ВІДГУКИ ДНЯ.

Заграничні гості.

Що не говорити на Галичину, а вона таки цікава собі країна. Не знаю докладно чим, але що цікава, то певне. Адже нема дня, щоб хтось не приїхав сюди оглядати життя-буття, інституції, інвестиції, чи пацифікації.

Не мав я досі щастя говорити з цими гостями, ні навіть бачити їх, бо як на злість приїзджали все такі, що не вміли ніодної з тих мов, які я знаю і навпаки.

Але цими днями таки поталанило мені. Стрінув я гостей, говорив з ними і — думаю — пустив першої кляси пропаґанду.

Ходжу я колисьтут з одним приятелем по вулиці Леґіонів і оглядаю прохожих. Львів, кажуть, велике місто, але не таке воно велике, як кажуть. Ніби не знаєш усіх його мешканців, а знаєш. Нехай тільки зявиться між прохожими хтось чужий — зараз його запримітиш. І лице і убір і рухи — все те якесь інше, не львівське, не семперфіделісовате.

Так і ми. Серед тисячок ріжного віку, стану і породи львовян запримітили ми громадку людей абсолютно „заграничних". Люди ці були всі жіночого полу, хоч не всі однакового віку. Напереді йшла корпулентна дама з родинною парасолею, біля неї молодша, але грубша без парасолі, а ззаду дві панночки з парасольками, торбинками і підмальованими бровами.

Що кілька кроків ціле товариство приставало розглядаючись і спиняючи рух спацеровичів.

— Видно, шукають якогось склепу — догадувався мій приятель.

— А може тільки загалом оглядають Львів — відповів я.

— Виглядає, що з провінції!

— І то не з нашої. Чекай підслухаєм, по якому говорять.

Ми витягнули уха.

— Кажется... Нет... Здавсен... цо...

— Москалі! — каже приятель.

— Поляки! — тверджу я.

Можливе було і одно і друге: або московські поляки, або польські москалі.

Зацікавили нас. Ідемо за ними. Раз ми минаємо їх, раз вони нас. Мій приятель робить око до молодшої панночки з молодшої пари.

Напроти памятника Міцкевича громадка знову безрадно спинилася. Ми помаленьку минали їх і в тім моменті звернулася грубша дама до нас.

Пшепрашам. Дзе тут ест цукерня Залеского?

— Прошу йти просто, потім на право. На вулиці Академічній.

— Дзенкуєм.

Рушили швидше, минули нас і скрутили на Академічну.

Пройшовши кількадесять кроків, знову спинилися.

— Ми і до ютра бендземе ходзіц — почув я жалібний голос одної з дам.

Мені жаль зробилося тих бідних чужиниць і я приступив до них.

— Прошу пань, піти ще дальше трохи... По правій стороні... Напевно знайдете.

В цій хвилі підступила друга дама:

— А дзе ест косцюл свентего Юлія?

— Юлія?! Такого костела у Львові нема. Може Юрія?

— Юрія, Юрія! — вмішалася панночка з другої пари.

— Це, прошу пань, не костел, а церква. Греко-католицька катедра.

— Греко-католицька, греко-католицька! — потвердила панночка.

Я глянув уважно по обличчах чужинок і мене наче щось торкнуло.

— А пані розумієте по українськи?

Старша дама здивовано подивилася на мене:

— Ми?! Алеж очевидно! Дуже добре розуміємо.

Тоді я пояснив їм, як добитися до Юра

А на кінець таки не витримав:

— Чи пані польки?

— Ні.

— А щож?

— Ми з Волині.

І пішли до цукорні.

А я стояв і радів: Ломимо сокальський кордон!

Галактіон Чіпка.

— **Альохин дістав нагороду.** Король Данії признав мистцеві гри в шахи Альохинові ордер Лицарського Хреста Ісляндського Сокола.

— **„Навтілюс" вертається.** За звістками з Осльо „Навтілюс" через зломання керми і ушкодження мотору увязнений в ледах 500 миль від північного бігуна. Капітан Вількінс постановив вертати не осягнувши цим разом мети.

Дописи.

ДОМАШІВ, пов. РАВА РУСЬКА. *(Вибрики „Стшельца".)* Дня 22. ц. м. вечором члени чит. „Просвіти" в Домашові зібралися в читальняній домівці і плели вінки на Свято Борців до Вербиці. Нараз коло год. 9. вечором увійшли до читальні Степан Лижняк і Йосиф Томчишин, члени місцевого „Стшельца", і накинулися на присутніх членів, вигукуючи: „Цо за пшиґотоване до повстання, час то сковьчиць юж", а один з них відозвався до п. Синьовського: „Ти бендзеш одповядал за орґанізоване партії, ми тобє то само справіми цо Петришкевичові, зараз зобачиш, цо зробіме з вашов чительньов". Після тих слів станули оба в дверях, а їх „колєдзи" почали крісами ломати віконниці та вибивати шиби так, що за кілька хвиль в читальняній домівці не стало ані одної шиби. Члени читальні, не хотячи наразити т-ва на розвязання та не реаґуючи на все те навіть словами, спокійно розійшлися до дому. Слід зазначити, що згаданого Петришкевича побили минулого року „стшельци" і то так, що молодий хлопець незабаром помер. Подаючи отсі вибрики „Стшльца" до відома, сподіємося, що покликані до того чинники займуться справою і потягнуть винних до строгої відповідальности.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Петро Дунай, б. член Центральної Ради Лугів і заслужений орґанізатор Т-ва „Луг" в Перемишлі, помер від важкої, несподіваної недуги в селі Уйковичах, перемиського повіту, дня 19. ц. м. Похорон заслуженого члена Лугового братства відбувся величаво при здвизі народу з околиць Перемишля і участи відпоручників зі Львова від Т-ва „Луг". Почесний похід Луговиків і Луговичок відпровадив його на кладовище. Ховали три священики під проводом о. Комарницького, співав студентський хор „Молодої Громади". Над могилою попрощав покійника в імені Т-ва „Луг" д-р Дашкевич зі Львова, а учасники похорону, Луги та інші Т-ва склали на могилі 21 вінків. В. II П.!

—o—

Театри.

Великий Міський Театр: Зачинений аж до відкликання.

Театр Ріжнородностей: Субота 29. VIII. „Вулиця". — Аж до дня 31. VIII. включно вистави „Вулиці" театру „Атенеум".

Малий Міський Театр: Зачинений аж до відкликання.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жар вальса" й додатки.

КАСІНО: Звукова фільма", „Він або я" (Гарі Підь).

КОЛЬОСЕЙ: „Вулиця гріху", „Лявіна".

ЛЕВ: Звукова фільма „Людина сміху" (Конр. Файдт.)

МАРУСЕНЬКА: „Ранґо" (фільма з африканських джунглів).

МІРАЖ: Звукова фільма „Хаджі Мурат" (Білий сатана) з І. Мозжухіном.

ОАЗА: „Небезпечний рай", „Сантиментальний роман".

ПАЛЯС: Роман кадета", „Трьох злованих долею".

ПАН: „Кохання козака".

ПАСАЖ: „Бездомні люди" і додатки.

ХИМЕРА: „Клюб бездітних" (комедія).

СТИЛЕВЕ: „Пат і Паташон як стрільці" та Кен Мейнард.

УТІХА: „Чоловік проти волі". (Монті Бенкс), „Зрадник Заходу".

Програма радіо.

Субота 29. серпня 1931.

Кенігсберг (217,1) 16·30 Хоральний концерт. **Липськ** (259,3) 16·30 Симф концерт. **Моравська Острава** (263,4) 14·30 Концерт радіоорх. **Гамбург** (372,2) 16·00 Концерт дрезд. фільг. орх. 20·00 Веселий вечір в Кольонії. 23·15 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 18·00 Легка рум. музика. 21·00 Опера. **Берлін** (419) 18·45 Концерт на скрип. і форт. **Стокгольм** (435,4) 21·40 Давна і нова танкова музика. **Рим** (441,2) 21·00 Весела італійська музика. **Лянгенберг** (472,4) Концерт на цитру, гітару, мандоліну, скрипку і форт. **Прага** (486,2) 20·40 „Тверді голови", комічна опера. **Відень** (516,4) 19·35 Концерт на форт. **Рига** (524,5) 17·00 Прощання літа, концерт. **Будапешт** (550,5) 12·05 Орх. концерт. 17·30 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15·00, 20·00 Концерт. 17·00, 19·30 Відчит.

Неділя 30. серпня 1931.

Відень (516,4) 11·05 Концерт. **Лайпціг** (259,3) 16·00 „Ін Круг цум ґрінен Кранце" (песа). **Братислава** (278,8) 22·15 Циганська музика. **Гільверсум** (298,8) 21·55 Легкий концерт. **Міляно** (500,8) 20·45 „Ресурреціоне" (оп.). **Брюсель** (508,5) 21·00 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. 20·00 Трансмісія концерту. **Ленінград** (1000) 16·00 Вечні перед мікрофоном. 18·00 Концерт для селян. **Осльо** (1071,4) 20·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 12·30 Органи, 20·00 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт, 19·30 Концерт.

Львівське радіо.

Субота 29. серпня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час з Варш. 12·10, 15·10, 17·10. Музика з грам плит. 15·10, 14·50 Комунікати. 15·25 Серед книжок. 16·00, Програма для дітей. 16·30 Концерт для молоді. 16·50 „Львівські жарти", проф. Айдукевич. 17·35 „Жіноча поезія ренесансу", відчит. 18·00 Куток для молодих музичних талантів. 19·00 Всячина. 19.40 Рідьничі відомости. 19·55 Комунікати. 20·15 Концерт зі Швайц Долини (варш. фільг. орх.) 22·00—22·25 Комунікати. 22·30 Шопенівський концерт. 23·00—24·00 Легка і танкова музика.

Неділя 30 серпня 1931.

10·15 Богослуження. 11·35 Місійний відчит. 12·1, 16·20 Грамофон, 13·10 Трансмісія з Варшави. 17·05 Програма для дітей. 17·40 Мандоліновий концерт. 19·20 Фейлетон. 19·40 „Сміх у настущі". 22·25 Спортовий комунікат. 23·00 Легка музика.

Оповістки

За оголошення редакція не відповідає

Вписи до Торговельної Школи з правами державних шкіл у Львові вул. Корнякта ч. 1, приймається до кінця серпня, кожного дня від год. 10 до 13. До впису треба предложити: метрику, остатнє шкільне свідоцтво і вложити 10— зол. вписового. Діти незаможних родичів і кооператорів можуть дістати знижку шкільної оплати, а державні і самоврядні службовики зворот оплати за науку. Початок науки дня 2. вересня в годині 8-ій рано. — **Управа.** 265 2—3

Доповняючі вписи і вступні іспити до всіх клас всенародньої 7. клясової дівочої школи ім. Т. Шевченка у Львові відбудуться 31. серпня, 1. і 2. вересня в годинах від 8—12 рано, від 3—6 пополудні. 329 1—2

Дирекція дів. гімназії Р. Ш. у Станиславові. Додаткові вписи та вступні іспити відбудуться в днях 1—5 вересня. 123 1—2

Заходом усіх культурно-освітніх товариств відбудеться в Святині дня 6. вересня 1931 р. в год. 1. попол. у саді Української Міщанської Читальні святочна ювилейна Академія з нагоди 60-ліття Василя Стефаника.

Кружок „Рідної Школи" в Тернополі подає до відома, що дівоча гімназія „Рідної Школи" з правом прилюдности в Тернополі переміняється за дозволом Кураторії з початком шкільного року 1931/32 на гімназію коедукаційну (для хлопців і дівчат), починаючи від І кляси. — **Вписи** до І кл. коедукаційної і додатково до кл. IV—VIII дівочої гімназії відбуваються дня 31. серпня, 1. та 2. вересня 1931. Початок шкільного року 2. вересня. — **Старшина.** 327

Дрібні оголошення

За оголошення редакція не відповідає

Біжутерію, золоті і срібні вироби продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 130

У Дорі, відомій найзнаменитшій в краю гірській кліматично-лічничій стації **Пансіон „Олена"** відчинений весь рік. Для реконвалесцентів особлива опіка. Ціни поміркований. Інформації дає власниця. 278 2—3

Станція. Два ученики (ці) найдуть дбайливе приміщення при родині гімназійного професора. Львів св. Марка 20/І. 245 3—3

Вписи на курси у вищій школі крою і шиття. — М. Козловської від 27. серпня, між 11—3. Львів, Академічна 22. І. пов. 239 4—4

Студент політехніки шукає у Львові лекції з гімназії або семинарії за помешкання. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Техніка". 291 2—2

Приймаю 2 панни на станцію з цілим утриманням. Кімната вигідна. Недалеко від державного жіночого Семинаря та С. С. Василіянок. — М. Шебецова, Задвірянська (Садівницька) 105. 293 2—2

Курс крою і шиття білля (трилісячний) розпочинає з днем 1. вересня н. р. у власній робітні першорядна фахова сила бувша довголітня управителька та інструкторка в „Труді" Анна Цимбрилова у Львові, вул. Окульського 6, ріг Листопада. 294 2—2

Білля мужеське, жіноче і діточе, плащі лікарські, фризієрські і т. п. піжами, рубашки, як і цілі виправи, від звичайного до найвибагливішого, виконує совісно і дешево Анна Цимбрилова, роб. білля, вул. Окульського ч. 6, ріг Листопада. 294 2—2

Мебльована кімната 2 вікна, фронт, суха, тепла, постійному льокаторові. Виспянського 31. 248 4—4

Каменицю двоповерхову, передвоєнну, солідна будова, залізо-бетон, 33 убікацій, дохід нетто 4.500 зол. річно за 50.000 золотих продасть управитель тоїж. — Львів, Телефон 70—78. 271 3—5

Учителька з довшою практикою глядає пілорічної лекції на провінції з обсягу 7-клас. нар школи, або нижчих клас гуман гімн. Зголошення до Адмін. „Діла" під „Учителька-32". 250 6—8

Приймаю учеників на станцію. Совісна опіка, близько гімназії. — Вул. св. Тереси 2 Б. ІІ. пов. мешк. 6 Ізидор Рудницький. 290 3—4

Дуже добру учительку з семинаріяльною матурою до науки дітей на цілий рік може поручити: о. В. Лицинян, Львів, Вроновська 5. 3—4

Учеників (учениці) прийму на станцію. Добрий харч, опіка, фортепян. Кордасевичева, Чарнецького ч. 26. 299 2—5

Ученики найдуть станцію серед інтелігентної родини по приступних цінах. Зголошення при вул. Рея 5/ІІ пов 6 мешк. бічна Гофмана і Гловінського. (Личаків). 303 2—2

Прийму учеників на станцію, Руданецька, Львів, вул. Тереси 2ц партер двері 12. 304 2—2

Прийму студента на мешкання з харчем. Піскова 34/І. пов. 319 1-3

Ученика прийму на станцію. Кордасевич, Мурарська 48. 317 1—3

Фабрика електричних ламп і металевих виробів **„GALWANJA"**, Жулінського 11 а. — Тел. 20-54. — Ціни фабричні. 30 21—?

Купить мені Стрілецькі Пісні Ярославенка на фортепян з словами за 10 золотих 234 3 3

Приймаю на станцію учнів (нинь). Дешево. Храпкова. Руська 3/ІІІ. над Парохіяльним Урядом. 230 3—3

Кандидат адвок. з кількалітньою адвокатською, судовою та громадянською а зокрема кооперативною практикою шукає місця зараз. Зголошення приймає з чемности: Д-р Лев Ганкевич, Львів, Руська 3. 305 2—3

Гімназійний професор прийме учнів на станцію, поміркована ціна. Відомість в Адміністрації „Діла". 307 2—3

Курси торговельні й. Гіршспрунга. Личаківська 34 ВПИСИ на однорічний торговельний курс для молоді і пятимісячний для старших відбуваються щоденно від год. 10—12 та 3—6. Стенографія та писання на машинах. 309 2—2

Зредукований нар. учитель, добрий педагог, шукає місця інструктора до дітей під дуже скромними умовами. Ласкаві зголошення: Дубно (на Волині). Скритка поштова ч. 9. Соловій. 2—2

2—3 панночки прийму на мешкання з харчем, або без. Осібна кімната. Земяловського ч. 2. партер (біля пл св. Юра). 313 2—2

Ведені як у минулих літах відомими педагогами, визначними професорами гімназій і державних семинарій, затверджені кураторією Л. Ш. О. **матуральні і доповняючі курси „OŚWIATA"** приймають вписи на шк. рік 1931/32 на матуральний гімназійний курс — всіх типів, матуральний гімназійний курс, курс з обсягу 6-ти і 4-ох гімназійних клас. Педагогічні студії для гімназ. абітурієнтів, що бажають доповнити семинаріяльну матуру. Практичні лекції і досвідна школа вправ у наукових кабінетах. Безліч листів з подякою та признанням за добрі висліди іспитів. Всілякі інформації дає секретаріят: **Львів, вул. Мілковського 11. тел. 50—01** від 11—1 і 5—7. Проспекти даром. — На відповідь почтову марку. 241 3—4

2 серіозно трактуючі науку панночки найдуть відповідне поміщення. Виспянського 12. Ткачкевич. 308

Студент прав, добрий математик шукає лекції у Львові, або на провінції зараз. Ярослав Михасюк, Львів, вул. Шептицьких 38/І у п. Колянковського. 303

Приймаю дві інтелігентні учениці (3-ох учеників) на мешкання. Сонячне мешкання, домашний харч (5 разів денно). Батьківська опіка, фортепян дома. Вул. Кадецька 12, ч. дверей 8. 326 1-2

До винайму дві комнаті з кухнею, повний комфорт, високий партер, місячний чинш. Відомість у власника. Львів, Риперська 18. Тел. 61-65. 330 1-3

Толочу десені на плюшових плащах навіть старих, знищених; відсвіжую, чищу, переробляю. **М. Волянська**, Львів, Собіського 12, тел. 17—04. 325 1-?

Покій гарний з харчем для 2. студентів винайму. Личаківська 23/І п. число дв. 5. 813

Приймаю учениці на станцію. Близько гімназії С.С. Василіянок. Зголошення при вул. Софії 20/І, ч. мешкання 4. 328

Приймаю панночки на станцію, фортепян дома. Шашкевича 2/І. двері 3. 221 1—2

Оголошення

За оголошення редакція не відповідає

Офертовий переторг.

ЕМЕРИТАЛЬНИЙ ФОНД службов. гром. м. Львова, розписує отсим офертовий переторг на земні, мулярські, тинкарські, ізоляційні, залізо-бетонові, тесельські, декарські, ковальські та каналізаційні роботи при будові доходового дому ЕМЕРИТАЛЬНОГО ФОНДУ при вул. св. Мартина у Львові.

Кошториси сліпі та інформації можна дістати за оплатою 10 зол. у бюрі інж. Т. Врубля та інж. Л. Карасінського у Львові, вул. Сенаторська 11 а, в годинах від 11—13-тої щоденно.

Оферти разом з вадіюм у висоті 10.000 зол. в готівці або у вартісних паперах треба складати в бюрі Начальника VII. Відділу Маґістрату при пл. Галицькій до дня 7. вересня 1931 р. в год. 12. перед полуднем, потім буде відчинення оферт.

ЕМЕРИТАЛЬНИЙ ФОНД застерігає собі довільний вибір оферти, або неприняття ніякої оферти або уневажнення переторгу та розписання нового.

331 1—2

КОМІТЕТ БУДОВИ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.